

Голові разової спеціалізованої вченої ради
ДФ 58.082.125
у Західноукраїнському національному університеті
доктору економічних наук, професору,
в.о. директора навчально-наукового інституту
інноватики, природокористування та
інфраструктури Західноукраїнського національного
університету
Бричу Василю Ярославовичу

ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА

доктора економічних наук, професора,
професора кафедри фінансів, банківської справи, страхування та фондового
ринку Запорізького національного університету
Огренич Юлії Олександрівни на дисертаційну роботу
Івашківа Ярослава Корнелійовича
на тему «**Управління розвитком бізнесу в процесі посилення інноваційної
активності підприємства**»,
поданої на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю
073 – Менеджмент (галузь знань 07 – Управління та адміністрування)

1. Актуальність теми дисертаційної роботи

В умовах стрімких трансформаційних процесів, цифровізації, впровадження інформаційно-комунікаційних технологій, нестабільності ринкового середовища, сталого розвитку актуалізується важливість розвитку підприємств через посилення інноваційної активності. Формування інноваційних підприємницьких екосистем забезпечить покращення показників фінансово-господарської діяльності, розширення ринків збуту, формування конкурентних переваг. Водночас передумовою посилення інноваційної активності є запровадження управлінських підходів, здійснення автоматизації бізнес-процесів на підприємствах та використання інструментів штучного інтелекту. У цьому контексті доцільним є розробка та впровадження дієвої системи управління розвитком бізнесу, застосування якої гарантуватиме адаптацію підприємства до впливу чинників ринкового середовища, підвищення рівня інноваційного потенціалу та відповідно забезпечить стабільність фінансово-господарської діяльності. Крім того, налагодження управління розвитком бізнесу через врахування інноваційності дозволить сформувати інноваційний потенціал, врахувати загрози і ризики інноваційного середовища, досягнути цілей сталого економічного розвитку та гарантуватиме підвищення ефективності діяльності підприємств. Отже, існує потреба у вдосконаленні управління розвитком бізнесу в процесі посилення інноваційної активності підприємства та розробці науково-методичних підходів, використання яких дозволить покращити управлінські процеси, удосконалити механізм управління, здійснити оцінку та

моделювання ефективності управління розвитком, визначити вектори та напрями управління на засадах налагодження інноваційної активності.

Задекларованою метою рецензованої дисертаційної роботи є поглиблення теоретико-методичних засад та вироблення практичних рекомендацій щодо управління розвитком бізнесу в процесі посилення інноваційної активності підприємства. Зазначена мета відповідає темі дисертаційної роботи та розкривається у сформованих завданнях.

Слід відзначити, що керівництво підприємств має можливість впровадити запропоновані автором концептуальні та науково-методичні підходи з метою управління розвитком бізнесу в контексті посилення інноваційної активності, здійснення оцінювання ефективності управління та моделювання інноваційних резервів, апробації механізму управління розвитком, формування рекомендацій до розбудови інноваційних підприємницьких екосистем, напрямів покращення управління розвитком, що сприятиме поживленню інноваційної активності, вдосконаленню процесів управління розвитком та підвищенню ефективності управлінських рішень.

Дисертаційна робота присвячена вирішенню актуального наукового завдання. Зокрема, відсутність єдиних підходів до управління розвитком бізнесу в процесі посилення інноваційної активності на українських підприємствах, оцінки ефективності управління, моделювання інноваційних резервів, використання моделі та механізму управління розвитком в контексті інноваційної активності, зумовлює актуальність та своєчасність дисертаційної роботи Івашківа Ярослава Корнелійовича.

2. Зв'язок дисертаційної роботи з науковими планами, програмами, темами

Підтвердженням актуальності дисертаційної роботи Івашківа Ярослава Корнелійовича є те, що роботу виконано відповідно до загального плану науково-дослідних робіт Західноукраїнського національного університету за темами: «Управління конкурентоспроможністю в підприємстві» (державний реєстраційний номер 0123U103460); «Підвищення конкурентоспроможності підприємства: цифровізація та інноваційні зміни» (державний реєстраційний номер 0123U104123); «Інноваційне підприємство та забезпечення гармонійного розвитку економіки України» (державний реєстраційний номер 0122U000925). У межах зазначених тем здобувачем досліджено проблематику міжсуб'єктної співпраці в сфері інноваційної діяльності, запропоновано напрями підвищення конкурентоспроможності підприємства на основі посилення інноваційності підприємств, методичний базис управління розвитком бізнесу на засадах інноваційності та доповнено методичні підходи в оцінюванні ефективності управління розвитком бізнесу в контексті посилення інноваційної активності підприємства.

3. Основні наукові положення, висновки і рекомендації, що сформульовані в дисертації, їх ступінь обґрунтованості та достовірності

За результатами детального аналізу змісту дисертаційної роботи та наукових публікацій Івашківа Ярослава Корнелійовича встановлено високий ступінь обґрунтованості викладених наукових положень, висновків і рекомендацій.

Насамперед, вони ґрунтуються на сучасних теоретичних та прикладних економічних дослідженнях, присвячених управлінню розвитком бізнесу в процесі посилення інноваційної активності на українських підприємствах, здійсненню оцінки ефективності управління розвитком в контексті інноваційної активності. Здобувачем опрацьовано та проаналізовано значний обсяг вітчизняних та зарубіжних наукових досліджень, що дало змогу охарактеризувати сучасний стан досліджуваної проблеми та ґрунтовно підійти до вирішених сформованих у дисертаційній роботі завдань.

Дисертантом було використано комплекс наукових методів, які становлять методологічну основу дисертаційного дослідження, застосування яких дозволило досягнути поставленої мети: теоретичного узагальнення – для обґрунтування теоретичних положень та методичного базису управління розвитком бізнесу на засадах інноваційності; аналізу та синтезу – для узагальнення методичних підходів в оцінюванні ефективності управління розвитком бізнесу в контексті посилення інноваційної активності підприємства; статистичного аналізу – для моніторингу інноваційності українських підприємств та оцінювання ефективності управління розвитком бізнесу на засадах інноваційності; факторного аналізу – для вибору параметрів і побудови моделей впливу інноваційної активності підприємства на ефективність управління розвитком бізнесу; кореляційно-регресійного аналізу – для вибору параметрів і побудови моделей взаємозалежностей в межах виявлення інноваційних резервів підвищення ефективності управління розвитком бізнесу на основі багатфакторного регресійного аналізу; абстрактно-логічний – для поглибленого аналізу основних термінів, що характеризують теорії управління розвитком бізнесу та інновацій, перевірки гіпотез дослідження, теоретичного узагальнення і формулювання висновків. Слід відзначити, що для наочного представлення економічних даних, отриманих у процесі дослідження, автором використано можливості графічного методу.

Слід відзначити, що зміст дисертаційної роботи повністю відповідає її темі, свідчить про досягнення поставленої мети та успішне розв'язання визначених у логічній послідовності дослідницьких завдань. Варто зауважити, що наведені в дисертації таблиці та рисунки є авторською розробкою та означене підвищує загальну цінність дослідження і свідчить про високий рівень самостійності здобувача у процесі підготовки дисертації.

Основні наукові положення, висновки та рекомендації є обґрунтованими та аргументованими, що підтверджується логікою побудови

теоретичного матеріалу та системним підходом здобувача у процесі використання теоретико-методичного інструментарію.

Здобувачем здійснено ґрунтовний бібліографічний аналіз, використана значна інформаційна база у процесі дослідження, що додатково підтверджує достовірність основних положень дисертації. У дисертаційній роботі здобувачем дотримано вимоги коректності посилань на літературні джерела, що дозволяє відокремити авторські наукові напрацювання. Автором в процесі дослідження опрацьовано значний масив фахових статистичних даних та даних фінансової звітності підприємств, що дозволило побудувати достовірні математичні моделі та обґрунтувати висновки.

Підтвердженням вагомого самостійного внеску здобувача в науково-дослідну роботу є відображені в дисертації теоретико-методичні підходи та розроблені практичні рекомендації, які можуть мати подальше використання як в науковій, так і в практичній діяльності в межах обраної дослідної проблематики.

Важливо відзначити, що апробація отриманих результатів на науково-практичних конференціях, наявні довідки про апробацію також підтверджують достовірність наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих та наведених в дисертації.

4. Структура дисертації та основні наукові результати

Дисертація складається з трьох логічно пов'язаних між собою розділів, які послідовно розкривають теоретичні та практичні аспекти досліджуваної проблематики, а також висвітлюють новизну запропонованих наукових положень щодо управління розвитком бізнесу в процесі посилення інноваційної активності підприємства. На підставі аналізу змісту дисертації та наукових публікацій здобувача доцільно відзначити те, що вони розкривають тему наукового дослідження. Також всі наукові положення сформовані автором самостійно та відображають його особистий внесок у розробку досліджуваної проблеми та містять елементи наукової новизни.

У першому розділі **«Теоретичні засади управління розвитком бізнесу в процесі посилення інноваційної активності підприємства»** уточнено низку термінологічних понять, зокрема «бізнес», «розвиток бізнесу», «управління», «управління розвитком бізнесу» (с. 27–36), що дозволило врахувати ознаки інноваційності, вимоги сталого підприємництва, аспекти безпековості та інклюзивності, базуючись на впровадженні цифрових та інформаційних технологій. Автором доповнено методичний базис управління розвитком бізнесу в контексті посилення інноваційної активності підприємства, а саме систематизовано функції управління, сформовано функціональне забезпечення управління розвитком бізнесу (с. 37–40). У роботі систематизовано та доповнено принципи, методи управління із врахуванням Цілей сталого розвитку та Директив ЄС (с. 41–47), що визначає інноваційні та євроінтеграційні перспективи українських підприємств. За результатами дослідження удосконалено концептуальну

модель управління розвитком бізнесу в контексті посилення інноваційної активності підприємства, що модернізує управлінські процеси в контексті посилення інноваційності (с. 48). Також узагальнено підходи до інновацій як процесу структурної трансформації бізнесу та удосконалено засади формування архітекτονіки механізму управління розвитком бізнесу в процесі посилення інноваційної активності підприємства (с. 49–63). У дисертації автором проведено критичний аналіз підходів до оцінювання ефективності управління розвитком бізнесу, наведено класифікацію оцінних критеріїв та показників, які застосовуються для аналізування інноваційної активності та удосконалено інструментарій оцінювання ефективності управління розвитком бізнесу в контексті характеристики інноваційності (с. 64–79).

У другому розділі **«Дослідження ефективності управління розвитком бізнесу в процесі посилення інноваційної активності молокопереробних товариств»** систематизовано та проаналізовано результати моніторингу інноваційності українських підприємств та побудовано прогнозні моделі для визначення динаміки оцінних показників у 2026 р. (с. 84–98). Здійснено оцінювання ефективності управління розвитком бізнесу на засадах інноваційності та досліджено фінансово-економічну, технічну, кадрову, інноваційну складові на прикладі ПрАТ «Тернопільський молокозавод», ТОВ «Люстдорф», ТОВ «МК «Галичина», ТОВ «Радивилівмолоко» (с. 99–107). Завдяки проведеному факторному аналізу впливу інноваційної активності досліджених молокопереробних товариств (ПрАТ «Тернопільський молокозавод», ТОВ «Люстдорф», ТОВ «МК «Галичина», ТОВ «Радивилівмолоко») на ефективність управління розвитком бізнесу було сформовано практичні рекомендації щодо підвищення операційного прибутку (с. 108–123).

У третьому розділі **«Удосконалення управління розвитком бізнесу в контексті посилення інноваційної активності підприємства»** визначено перспективні напрями наукових досліджень, розробок та впровадження інновацій в умовах Індустрії 5.0 (с. 128–133), що дозволило обґрунтувати вектори розбудови інноваційних підприємницьких екосистем на основі співпраці з інноваційними парковими структурами (с. 134–142), який базується на основі функціональної схеми міжсуб'єктної взаємодії та механізму міжсуб'єктної взаємодії в системі «бізнес-інноваційний парк», що дозволить посилювати інноваційну активність підприємств. Сформовано типову організаційну структуру управління підприємством в контексті посилення інноваційної активності із внесенням змін на другому рівні управління, що запропоновано реалізувати на основі запровадження поряд із класично прийнятними заступниками – комерційним директором та заступником з виробництва (технічним директором) посади заступника директора з інноваційного розвитку із функціональним доповненням повноважень першого заступника (с. 136). Обґрунтовано напрями покращення управління розвитком бізнесу на основі впровадження інновацій системи ощадливого виробництва (с. 143–149), використання яких дозволяє врахувати в управлінських процесах вимоги сталого розвитку та сприяє

пожвавленню інноваційної активності підприємств. Розвинуто науково-методичні положення щодо розширення меж аналітичного застосування методики 5S та побудови ланцюга цінностей згідно з вимогами НАССР (с. 150–155), що сприяє запровадженню сталих інновацій та пожвавленню інноваційної активності підприємства. Удосконалено підхід до моделювання інноваційних резервів підвищення ефективності управління розвитком бізнесу (с. 156–171), апробація якого здійснена на підприємствах, що дозволило провести багатофакторний регресійний аналіз та побудувати прогнозні моделі.

Загалом проведене дисертаційне дослідження відповідає поставленій меті, що визначається темою дослідження і дослідницьким завданням. Зміст дисертації, логіка побудови її структури та послідовність викладу матеріалу дозволяють відзначити обґрунтоване виконання поставленого завдання і дають підстави констатувати досягнення мети.

5. Наукова новизна одержаних результатів дисертаційного дослідження

Наукова цінність дисертаційної роботи визначається подальшим розвитком теоретичних положень, обґрунтуванням теоретико-методичних підходів та розробленням практичних рекомендацій щодо управління розвитком бізнесу в процесі посилення інноваційної активності підприємства.

Аналіз змісту роботи та наукових публікацій Івашківа Ярослава Корнелійовича свідчить, що запропоновані наукові розробки мають належний рівень наукової новизни та підтверджують особистий внесок здобувача у розвиток теоретичних, методичних положень і рекомендацій з питань управління розвитком бізнесу в контексті посилення інноваційної активності, оцінювання ефективності управління розвитком бізнесу, моделювання інноваційних резервів підвищення ефективності управління розвитком бізнесу, визначення векторів розбудови інноваційних підприємницьких екосистем.

Серед отриманих наукових результатів доцільно виділити:

на теоретичному рівні:

– сформовано понятійний апарат через уточнення дефініцій: «розвиток бізнесу» як перманентних інноваційних змін з метою формування позитивних економічних, екологічних та соціальних ефектів підприємницької діяльності; «управління розвитком бізнесу» як систематизованих просторово-часових процесів, спрямованих на нарощення масштабності виробництва та реалізації інноваційної продукції, що забезпечує генерування високої доданої вартості, збільшення прибутку/прибутковості та підвищення інноваційного рівня підприємства; «інноваційного імперативу розвитку підприємств» як домінуючої концепції в умовах трансформацій підприємницьких екосистем, що пояснює інноваційність та систематизує чинники забезпечення економічного зростання на мікрорівні. Це дозволило розширити термінологічне поле в

теорії управління в контексті посилення інноваційного імперативу в управлінні розвитком бізнесу за сутністю, змістом і результатом (с. 36);

- удосконалено засади формування архітекτονіки механізму управління розвитком бізнесу в процесі посилення інноваційної активності підприємства, який реалізується на підставі дотримання принципу дуалістичності інноваційних процесів та впровадження цільового, процесно-функціонального блоку, блоку методологічного інструментарію і стратегічного вибору, що дозволило визначити чинники впливу, впровадити механізм та систематизувати процес оцінки інноваційного рівня розвитку, вибору стратегії, використання інструментів управління (с. 49–63). Впровадження механізму управління розвитком бізнесу дозволить підвищити ефективність управлінських рішень на підприємстві;

на практичному рівні:

- сформовано концептуальну модель управління розвитком бізнесу в контексті посилення інноваційної активності підприємства, в основі якої виділено принципи, методи та критерії сталого підприємництва, дотримання яких дозволило визначити напрями розбудови інноваційних підприємницьких екосистем шляхом реалізації механізму міжсуб'єктної взаємодії в системі «бізнес-інноваційний парк», побудувати модель прогнозу інноваційних резервів підвищення ефективності управління розвитком бізнесу (с. 48). Реалізація концептуальної моделі на підприємстві сприятиме модернізації управлінських процесів в контексті посилення інноваційності, підвищенню інноваційності та ефективності діяльності;

- удосконалено інструментарій оцінювання ефективності управління розвитком бізнесу в контексті характеристики інноваційності, який дозволяє розрахувати набір взаємопов'язаних фінансово-економічних, кадрових, технічних та інноваційних модулів, індикаторів та показників на підставі дотримання визначеного набору методів. В означеному підході визначено шкалу для встановлення рівня інноваційності підприємства та його відповідності стандартам ЄС. Використання підходу дозволить здійснити комплексну оцінку ефективності управління розвитку бізнесу в процесі посилення інноваційної активності підприємства (с. 68–79);

- удосконалено науково-методичні положення щодо розширення меж аналітичного застосування класифікаційного методу, які базуються на сформованій градації рівнів інноваційної активності, врахуванні вимог стандартів ЄС та в основі яких визначено шкалу для встановлення рівня інноваційності, методику оцінювання ефективності управління розвитком бізнесу в процесі посилення інноваційної активності підприємства. Впровадження науково-методичних положень дозволить визначити рівень інноваційності підприємства, оцінити ефективність управління розвитком бізнесу (с. 70–80);

- сформовано вектори розбудови інноваційних підприємницьких екосистем на основі співпраці з інноваційними парковими структурами, які охоплюють реалізацію функціональної схеми міжсуб'єктної взаємодії, механізму міжсуб'єктної взаємодії в системі «бізнес-інноваційний парк»,

модернізацію організаційних структур управління підприємством, що дозволить посилити інноваційну активність підприємств. Дотримання векторів на підприємствах забезпечить вдосконалення та покращення процесу управління розвитком бізнесу на засадах інноваційної активності (с. 134–142);

– доповнено напрями покращення управління розвитком бізнесу на основі впровадження інновацій системи ощадливого виробництва, які сформовано на підставі використання підходів ергономіки як основи оптимізації виробничого процесу, методики 5S як складової системи ощадливого виробництва, побудови ланцюга цінностей. Реалізація сформованих напрямів сприятиме підвищенню рівня інноваційної активності підприємств через впровадження сталих інновацій (с. 144–149);

– удосконалено підхід до моделювання інноваційних резервів підвищення ефективності управління розвитком бізнесу, який реалізується шляхом побудови прогнозних моделей інноваційної активності підприємства. Застосування підходу на підприємствах дозволяє дослідити вплив показників фінансово-економічної, технічної, кадрової, інноваційної складової на динаміку доданої вартості, побудувати економетричну модель інноваційних резервів підвищення ефективності управління розвитком бізнесу, здійснити прогноз очікуваної доданої вартості та визначити напрями покращення управління розвитком бізнесу (с. 157–171).

Таким чином, теоретичні і практичні положення дисертаційної роботи Івашківа Ярослава Корнелійовича розвивають теоретичне розуміння сутності понять «розвиток бізнесу», «управління розвитком бізнесу», «інноваційний імператив розвитку підприємств», визначають науково-методичні підходи до управління розвитком бізнесу в контексті посилення інноваційної активності, моделювання інноваційних резервів підвищення ефективності управління, оцінювання ефективності управління, встановлення рівня інноваційності.

Загалом результати дисертаційної роботи, отримані здобувачем, мають належний рівень наукової новизни, є теоретично та методично обґрунтованими, а також широко представлені науковій спільноті у публікаціях та під час участі у науково-практичних конференціях різного рівня.

6. Теоретична цінність і практична значущість наукових результатів дослідження

Теоретична цінність результатів дисертаційної роботи Івашківа Ярослава Корнелійовича полягає у тому, що було удосконалено науково-методичні підходи щодо здійснення управління вартістю бізнесу в процесі посилення інноваційної активності підприємства.

На підставі опрацювання дисертаційної роботи та наукових публікацій Івашківа Ярослава Корнелійовича можна констатувати, що наукові положення, пропозиції і висновки, які представлені у роботі, є обґрунтованими та не дають підстави сумніватися в їх достовірності. Основні

положення, що характеризують наукову новизну та практичну значущість дисертаційної роботи, відображені у науковій статті, опублікованій у науковому періодичному виданні, яке індексується у базах даних «Scopus», статтях, які опубліковані у наукових фахових виданнях України, статті у науковому періодичному виданні іншої держави, матеріалах апробаційного характеру. Слід відзначити, що кількісне і якісне представлення друкованих праць надають автору офіційне право публічного захисту дисертаційної роботи. Усі основні наукові положення, висновки та пропозиції, які винесено на захист, одержано авторкою самостійно. Внесок автора у публікаціях, підготовлених у співавторстві, визначено окремо у списку праць.

Теоретично значимими є такі результати: сформовано понятійний апарат через уточнення дефініцій «розвиток бізнесу», «управління розвитком бізнесу», «інноваційний імператив розвитку підприємств»; удосконалено засади формування архітекτονіки механізму управління розвитком бізнесу в процесі посилення інноваційної активності підприємства.

Підтвердженням теоретичної цінності окремих результатів є їх використання у навчальному процесі Західноукраїнського національного університету при викладанні дисциплін «Підприємництво», «Екопідприємництво», «Інноваційна діяльність в бізнесі», «Ринкова інфраструктура», «Управління інноваційними проектами» (довідка № 126-26/1185 від 15.05.2026 р.).

Водночас, серед основних розробок здобувача, які мають практичне значення, слід відзначити: концептуальна модель управління розвитком бізнесу в контексті посилення інноваційної активності підприємства; інструментарій оцінювання ефективності управління розвитком бізнесу в контексті характеристики інноваційності; вектори розбудови інноваційних підприємницьких екосистем на основі співпраці з інноваційними парковими структурами; напрями покращення управління розвитком бізнесу на основі впровадження інновацій системи ощадливого виробництва; науково-методичні положення щодо розширення меж аналітичного застосування класифікаційного методу; підхід до моделювання інноваційних резервів підвищення ефективності управління розвитком бізнесу.

Напрацювання автора враховані в роботі Тернопільської міської ради при формуванні «Стратегії розвитку міста» у частині покращення міжсекторної співпраці з метою підвищення інноваційної активності підприємств та науково-методичних положень щодо розширення меж аналітичного застосування класифікаційного методу через використання шкали для встановлення рівня інноваційності підприємства (довідка № 97/03 від 12.05.2026 р.); КНП «Місто інновацій» через впровадження пропозиції щодо запровадження механізму міжсуб'єктної взаємодії з метою посилення інноваційної активності підприємств, розбудови співпраці задля розробки спільних інноваційних проектів, комерціалізації результатів інноваційної діяльності, а також розвитку інтелектуальної власності (довідка № 131/08 від 18.05.2026 р.).

Практична цінність дисертаційної роботи полягає в тому, що результати дослідження апробовані в діяльності: ПрАТ «Тернопільський молокозавод» для розбудови інноваційної підприємницької екосистеми на основі концептуальної моделі управління розвитком бізнесу на засадах інноваційності, модернізації організаційної структури управління товариством, впровадження інструментарію оцінювання ефективності управління розвитком бізнесу на засадах інноваційності та підходу до моделювання інноваційних резервів підвищення ефективності управління розвитком бізнесу, побудованого на основі прогнозних моделей інноваційної активності товариства (довідка № 151 від 11.05.2026 р.); ТОВ «Інгредієнтс» для моделювання впливу інноваційної активності підприємства на ефективність управління розвитком бізнесу та впроваджено інструментарій оцінювання ефективності управління розвитком бізнесу в контексті інноваційності (довідка № 93/04 від 20.05.2026 р.); ТОВ «Радивилівмолоко» через врахування основних положень концептуальної моделі управління розвитком бізнесу на засадах інноваційності, напрямів покращення управління розвитком бізнесу на основі впровадження інновацій системи ощадливого виробництва та використання підходу до моделювання інноваційних резервів підвищення ефективності управління розвитком бізнесу, побудованого на основі прогнозних моделей інноваційної активності товариства (довідка № 103/01 від 19.05.2026 р.).

На підставі викладеного можна відзначити те, що запропоновані в дисертаційній роботі рекомендації можуть бути успішно використані на підприємствах, оскільки удосконалені науково-методичні підходи є уніфікованими та загальнодоступними. Це підтверджує, що дисертаційна робота має наукове та практичне значення.

7. Достовірність досліджень, повнота відображення висновків і пропозицій в опублікованих автором дисертації працях

Наукові результати, які викладені у дисертаційній роботі, отримані автором самостійно. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, у дисертаційній роботі використані лише ті ідеї та положення, що є особистим здобутком автора. Сформульовані у дисертації наукові положення, висновки та рекомендації є достовірними. Високий рівень достовірності результатів дослідження забезпечено використанням наукових праць вітчизняних та зарубіжних авторів, матеріалів періодичних видань, статистичних даних, інтернет-ресурсів, офіційних публічних звітів. Дисертація є цілісним та завершеним науковим дослідженням, зміст якого відповідає поставленій меті.

У відкритому друці за темою дисертації автором опубліковано 13 наукових праць, з них: 1 стаття у наукових періодичних виданнях, які індексуються у базах даних «Scopus», 4 статті у наукових фахових виданнях України, 1 стаття у науковому періодичному виданні іншої держави, 7 тез

доповідей за матеріалами конференцій. Загальний обсяг публікацій становить 5,40 друк. арк. (особисто автору належить 3,40 друк. арк.).

Положення дисертаційної роботи, які складають наукову новизну, повністю висвітлені у періодичному виданні, яке індексується у базах даних «Scopus», фахових виданнях, періодичному виданні іншої держави та обговорені на науково-практичних конференціях.

Перелік та вивчення змісту опублікованих статей і тез доповідей на конференціях дозволяє визначити, що Івашків Ярослав Корнелійович виконав вимоги п. 5, 8, 9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами)). На підставі цього апробацію результатів дисертаційної роботи Івашківа Ярослава Корнелійовича слід вважати достатньою.

Аналіз наукових публікацій здобувача свідчить, що розкриті в них наукові положення мають практичну цінність і підтверджують високий рівень самостійності роботи автора. Кількість, обсяг і якість друкованих праць є достатньою для висвітлення результатів дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії відповідно до чинних вимог, надають авторові право публічного захисту дисертації.

8. Відповідність тексту дисертації вимогам академічної доброчесності

Аналіз тексту дисертації та наукових публікацій здобувача Івашківа Ярослава Корнелійовича, у яких висвітлені основні наукові результати дисертації, не дає підстав констатувати щодо допущення здобувачем порушень академічної доброчесності (академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації). Зокрема, дисертація містить посилання на джерела інформації за кожним випадком використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; відповідає нормам законодавства про авторське право і суміжні права; відображає прагнення надати достовірну інформацію про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Виходячи із вище означеного можна стверджувати, що дисертаційна робота Івашківа Ярослава Корнелійовича характеризується як самостійна, авторська робота, що не порушує норми законодавства про захист авторського права. Фактів порушення здобувачем академічної доброчесності не виявлено, на усі використані в роботі джерела інформації є посилання.

9. Відповідність дисертації встановленим вимогам, ідентичність змісту та основних положень

Дисертаційна робота Івашківа Ярослава Корнелійовича містить анотацію, вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел, додатки. У додатках є копії довідок про практичне використання результатів

дослідження. Загальний обсяг роботи становить 229 сторінок, з них основний текст викладений на 179 сторінках. Робота містить 20 таблиць та 24 рисунки (1 рисунок та 3 таблиці розміщені на окремих сторінках).

Дисертаційна робота відзначається логічною послідовністю та обґрунтованістю викладу матеріалу. Робота написана у науковому стилі, її зміст викладено у чіткій логічній формі, використані рисунки, таблиці, графіки доповнюють ілюстрацію основних положень та результатів дослідження. За структурою та оформленням дисертаційна робота відповідає вимогам, що встановлені Наказом Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» від 12.01.2017 р. № 40 (зі змінами). За обсягом дисертація відповідає вимогам, що встановлені освітньо-науковою програмою «Менеджмент» Західноукраїнського національного університету.

Порівняльний аналіз змісту та основних положень дисертації підтверджує їх повну відповідність. Анотація не містить інформації, відсутньої в тексті дисертаційної роботи. Дисертація та оприлюднена анотація оформлені відповідно до вимог МОН України.

10. Дискусійні положення та зауваження до дисертаційної роботи

Позитивно оцінюючи авторський підхід до вирішення досліджуваної проблематики, а також обґрунтованість викладених наукових положень, висновків та рекомендацій, необхідно відмітити ряд положень, які мають дискусійний характер і потребують додаткової аргументації, а саме:

1. У підрозділі 1.1 автором удосконалено концептуальну модель управління розвитком бізнесу в контексті посилення інноваційної активності підприємства (с. 47–48) та наведено механізм міжсуб'єктної взаємодії в контексті посилення інноваційної активності підприємства, який включає центр міжсуб'єктної співпраці, центр міжсекторної співпраці, центр цифровізації. Вважаємо, що доцільно було відобразити взаємозв'язок між центрами механізму міжсуб'єктної взаємодії, вказати особливості функціонування означених центрів, що сприяло б поглибленню результатів дослідження.

2. Дисертантом у підрозділі 1.2 удосконалено засади формування архітекτονіки механізму управління розвитком бізнесу в процесі посилення інноваційної активності підприємства (с. 59). З метою підвищення практичної значущості пропозицій щодо впровадження блоку методологічного інструментарію і стратегічного вибору, який охоплює оцінку інноваційного рівня розвитку, вибір стратегії розвитку, інструментів управління, доцільно було конкретизувати на прикладі підприємств послідовність здійснення оцінки, вибору стратегії та впровадження означених інструментів, що дозволило б підтвердити універсальність пропозицій.

3. Автором у підрозділі 1.3 наведено систему індикаторів та показників оцінювання ефективності управління розвитку бізнесу в процесі

посилення інноваційної активності підприємства (с. 75). На нашу думку, робота лише виграла б, якби було наведено результати дослідження щодо стану означених індикаторів та показників на прикладі досліджуваних підприємств, що дозволило б посилити практичну значущість та сформулювати практичні рекомендації.

4. У другому розділі здобувачем проведена оцінка ефективності управління розвитком бізнесу на засадах інноваційності на підставі розрахунку фінансово-економічної, технічної, кадрової, інноваційної складових на підприємствах (с. 101–107). Проте, з нашої точки зору, доцільно було б доповнити здійснений аналіз прогностичними розрахунками щодо впливу наведених складових на стан ефективності управління розвитком бізнесу з метою передбачення тенденцій на майбутнє.

5. Автором ґрунтовно викладені отримані результати щодо розрахунку норми часу за допомогою методики «MOST» до та після впроваджених інноваційних змін на виробничих ділянках підприємства (с. 154–155). Проте, на нашу думку, доцільно було б розширити коло досліджуваних підприємств задля забезпечення репрезентативності вибірки, що дозволило б підвищити практичну значущість сформованих пропозицій.

6. У підрозділі 3.3 автором сформовано систему показників для моделювання впливу інноваційної активності на величину доданої вартості (розвиток бізнесу) досліджених молокоперобних товариств (с. 158). На нашу думку, доцільно було б обґрунтувати вибір показників, які враховано під час моделювання впливу інноваційної активності на величину доданої вартості, а також уточнити послідовність проведених розрахунків.

Зазначені зауваження та рекомендації мають лише дискусійний і рекомендаційний характер, не знижують якості дисертаційної роботи, не зменшують теоретичну та практичну значимість дослідження Івашківа Ярослава Корнелійовича, можуть бути враховані автором у подальшій науковій роботі з метою поглиблення окремих аспектів наукової проблематики.

11. Загальна оцінка дисертації, її відповідність існуючим вимогам

За результатами проведеного аналізу можна стверджувати, що представлена до захисту дисертаційна робота Івашківа Ярослава Корнелійовича на тему «Управління розвитком бізнесу в процесі посилення інноваційної активності підприємства» є самостійний, цілісний, логічно побудованим та послідовно викладеним науковим дослідженням. Сформульовані автором наукові положення, висновки та рекомендації носять комплексний характер, мають теоретичну та практичну цінність, містять наукову новизну і можуть бути використані в практичній діяльності підприємств. У роботі ґрунтовно досліджено та розкрито актуальні питання теорії і практики управління розвитком бізнесу в процесі посилення інноваційної активності підприємства. Дисертаційна робота є самостійно

виконаним оригінальним науковим дослідженням, у межах якого автором сформульовано раніше не захищені наукові положення та отримано нові науково-обґрунтовані результати, які відповідають обраній темі, меті та завданням дисертації. Дослідження характеризується системним та креативним підходом до розв'язання наукової проблеми, детальним аналізом сучасного стану об'єкта дослідження та містить обґрунтовані рекомендації щодо управління розвитком бізнесу в контексті посилення інноваційної активності підприємств, оцінювання ефективності управління, моделювання інноваційних резервів, встановлення рівня інноваційності. Основні наукові положення дисертації достатньо повно обґрунтовано та висвітлено в опублікованих наукових працях. Дисертаційна робота виконана на високому науково-теоретичному, методичному, практичному рівнях.

Зазначене вище дозволяє стверджувати, що дисертаційна робота Івашківа Ярослава Корнелійовича виконана з дотриманням норм академічної доброчесності, на належному теоретичному та практичному рівні, за своїм змістом, оформленням, актуальністю та глибиною вирішення наукових завдань й розроблення практичних рекомендацій відповідає вимогам постанови Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 р. № 261 (зі змінами) «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)», наказу Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40 (зі змінами) «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» та постанові Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44 (зі змінами) «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», а її автор – Івашків Ярослав Корнелійович – заслуговує на присудження йому наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 073 – Менеджмент з галузі знань 07 – Управління та адміністрування.

Офіційний опонент:

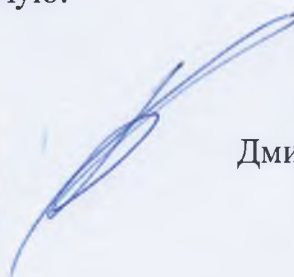
доктор економічних наук, професор,
професор кафедри фінансів, банківської справи,
страхування та фондового ринку
Запорізького національного університету

Юлія ОГРЕНИЧ

Підпис д.е.н., професора Юлії ОГРЕНИЧ засвідчую:

Проректор з наукової роботи
Запорізького
національного університету

Дмитро ЯРИМБАШ